

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r243164641273,WIERZEJEWSKI-Ireneusz.html>
28.05.2024, 01:06

WIERZEJ EWSKI Ireneusz

Osoba

WIERZEJEWSKI Ireneusz

Urodzony

1881

Zmarł

1930

Opis

lekarz medycyny, prof. Uniwersytetu
Poznańskiego inspektor sanitarny Wojsk
Wielkopolskich, tytularny gen. brygady.

Ur. się 23 marca 1881 r. w Kozłowie (k. Buku, dawny pow. grodziski), w rodzinie nadleśniczego Władysława i Marii z Mojzykiewiczów, Szkołę powszechną ukończył w Buku, następnie uczęszczał do Gimnazjum im. G. Bergera w Poznaniu. Po zdaniu matury przez rok praktykował w fabryce H. Cegielskiego. Studia medyczne rozpoczął w 1903 r., początkowo w Greifswaldzie (Gryfia), później w Berlinie i Würzburgu. 14 kwietnia 1908

r. w Monachium zdał egzamin państwowy i uzyskał dyplom lekarza medycyny. Pracował w klinikach chirurgicznej i ortopedycznej, a od sierpnia 1909 r. w Berlińsko-Brandenburskim Zakładzie Leczniczo-Wychowawczym dla Kalek. Doktoryzował się na uniwersytecie w Lipsku (3 czerwca 1910). W 1911 r. organizował dział techniki ortopedycznej na Wszechświatowej Wystawie Higienicznej w Dreźnie, a we wrześniu zamieszkał na stałe w Poznaniu, czynnie uczestnicząc w budowie i organizowaniu Poznańskiego Zakładu Ortopedycznego im. B. S. Gąsiorowskich (1 kwietnia 1913), którego został dyrektorem i lekarzem naczelnym.

Podczas I wojny światowej powołany na szefa oddziału urazowego niemieckiego XIII szpitala fortecznego, jednocześnie pełnił funkcję ordynatora II stacji chirurgicznej szpitala głównego w Poznaniu, jako lekarz pospolitego ruszenia w stopniu kpt. W tym samym czasie Pruskie Ministerstwo Wojny mianowało go doradcym ortopedą - konsultantem V Korpusu Armijnego. Kierował centrum badań nad postrzałowym uszkodzeniem nerwów obwodowych i uzyskał doskonałe wyniki w ich leczeniu. W listopadzie 1918 r. wszedł do Rady Robotniczej i Żołnierskiej, gdzie objął obowiązki Szefa Sanitarnego. Założył w Poznaniu Towarzystwo PCK, a następnie na polecenie Wydziału Lekarskiego PTPN przystąpił do organizowania kursów dla sanitariuszy i pielęgniarek. Przyczynił się do zatrzymania i zabezpieczenia materiałów sanitarno-medycznych, które w dużych ilościach były zgromadzone w Składnicy Sanitarnej i przygotowane przez Niemców do wywiezienia. Od 27 grudnia organizował akcję sanitarną w Poznaniu. 4 stycznia 1919 r. oficjalnie został mianowany naczelnym lekarzem powstania wielkopolskiego. Osobiście dowodził oddziałami sanitarnymi w czasie walk pod Szubinem i Zbąszyniem oraz

podczas zdobywania lotniska na Ławicy. W lutym 1919 r. otrzymał funkcję Inspektora Sanitarnego tworzących się Wojsk Wielkopolskich, z uprawnieniami dowódcy dywizji. Bezpośrednio podlegał głównodowodzącemu. Komisariat NRL Dekretem nr 84 (z dnia 6 V 1919) nadał mu na czas posiadania odpowiedniego stanowiska wojskowego charakter generała podporucznika lekarza. W sierpniu został Inspektorem Sanitarnym Frontu Wielkopolskiego, a po jego likwidacji przeszedł na front wschodni i objął funkcję Szefa Sanitarnego I Armii. Organizował i nadzorował pracę szpitali oraz punktów sanitarnych, kierował akcją ewakuacyjną podczas odwrotu I Armii w maju 1920 r. W lipcu otrzymał urlop zdrowotny i powrócił do Poznania, pozostając w dyspozycji Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego, 23 sierpnia przyznano mu prawo korzystania z tytularnego stopnia generała brygady lekarza. Z końcem sierpnia zgłosił się ponownie na front wschodni, jako dowódca ochotniczej kompanii sanitarnej, którą, sam zorganizował. 9 października otrzymał stanowisko Inspektora Sanitarnego na DOGen. Poznań i Pomorze.

Ze względu na stan zdrowia, 22 października 1921 r. został przeniesiony do rezerwy. Natychmiast wrócił do pracy w Zakładzie Gąsiorowskich, a Rada Wydziału Lekarskiego UP powierzyła mu wykłady kliniczne z ortopedii. W kwietniu 1922 r. habilitował się z tego przedmiotu, a 4 kwietnia 1923 r. został powołany na stanowisko prof. nadzwyczajnego i kierownika, pierwszej w ówczesnej Polsce, Uniwersyteckiej Kliniki Ortopedii z siedzibą w Szpitalu Gąsiorowskich. Prowadził wykłady w Studium Wychowania Fizycznego, współpracował z Towarzystwem Chirurgów i Ortopedów Polski Zachodniej. W 1923 r. wszedł w skład komitetu redakcyjnego „Polskiego Przeglądu Chirur-

gicznego". Z jego inicjatywy w 1928 r. założono Polskie Towarzystwo Ortopedów, którego został pierwszym przewodniczącym. Zorganizował w Poznaniu I Zjazd Towarzystwa, powołał jego organ „Chirurgia Narządu Ruchu i Ortopedia Polska” i był jego pierwszym redaktorem naczelnym. Skonstruował aparat ortopedyczny do usuwania nadwichnięć w stawie kolanowym. Był także założycielem i długoletnim prezesem Towarzystwa Śpiewaczego „Echo”.

Opublikował ponad 30 prac naukowych. Jego uczniami byli znani lekarze: F. Raszeja, H. Cetkowski, M. Grobelski oraz W. Dega. W marcu 1928 r. został wybrany do Senatu R.P, reprezentował Okręg Poznański z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Stał na czele Komitetu Regionalnego Narodowo-Państwowego Bloku Współpracy z Rządem w Wielkopolsce. Był członkiem Związku Oficerów Rezerwy i przewodniczącym prorządowego Zarządu Wojewódzkiego Federacji Polskich Związków Obrony Ojczyzny.

Zmarł w Warszawie 8 marca 1930 r., pochowany został w Poznaniu, a od 1962 r. spoczywa na Cmentarzu Zasłużonych Wielkopolan na Wzgórzu św. Wojciecha. Był odznaczony m.in.: Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (dwukrotnie). Żonaty z Walentyną ze Ślążyków, miał troje dzieci - Izabele (1912), Jędrzeja (1914) i Janinę (1917).

Bibliografia

E. Tomkowiak, Wierzejewski Ireneusz (1881-1930), (w:) Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919, red. A. Czubiński, B. Polak, Poznań 2002, s.397-399; E. Tomkowiak, Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, red. B. Polak, T. V, Poznań 2008, s.

185-188.

Autor wpisu

Eligiusz Tomkowiak